

Výzkumný záměr ŠKOLA A ZDRAVÍ PRO 21. STOLETÍ si bere obecně za cíl propojit úkoly současné školy a současného zdravotnictví, ukázat na řadu shodných úkolů, které se často liší pouze používáním odlišné terminologie příslušné oblasti a rozdílným kontextem. Diference, které z této situace vyplývají, mohou mít negativní i pozitivní důsledky. Negativní spočívají v tom, že se často řeší některé problémy duplicitně, že jednotliví odborníci jsou uzavřeni do svého oboru a nemají informace o problematice, jež je jim velmi blízká, ale patří spíše do oblasti, kterou nesledují. Pozitivní důsledky mohou být různé a často dosti široké; zmínit bychom se chtěli jen o tzv. redefinování, kdy stejný problém, vyjádřený jinými pojmy se dostává do nových a často velmi kreativních souvislostí.

Tyto úvahy bychom chtěli předznamenanat pro publikaci, kterou jsme nazvali *Současný diskurs školy a zdraví* a která obsahuje studie řešitelů (a dalších zájemců a spolupracovníků) výzkumného záměru ŠKOLA A ZDRAVÍ PRO 21. STOLETÍ vzniklé ve třetím roce řešení, tedy v polovině plánovaného období. Svazek obsahuje především texty autorů, kteří se problematikou školy a zdraví zabývají teoreticky nebo ve výzkumech a které vedou k teoretickým závěrům či je ilustrují.

Důležitým, a svým způsobem zásadním materiálem pro naši práci je dokument Světové zdravotnické organizace (WHO) *Zdraví pro 21. století* a dokument MŠMT *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*, zejména jeho kapitola Člověk a zdraví. Této problematice se věnují texty *V. Kernové, J. Holčíka, J. Maňáka a E. Marádové*. Je důležité, aby učitelé a školští pracovníci byli informováni o preventivních zdravotnických programech, neboť důsledky nezdravého životního způsobu a životního prostředí jsou mnohem závažnější u dětí než u dospělých. Je nutno studovat implementaci zdraví do školního kurikula a současně sledovat limity a úskalí při tvorbě školních vzdělávacích programů, a to jak z hlediska srovnávací pedagogiky, tak vlastními výzkumy kurikulárních dokumentů i dotazníkovým šetřením, jak to provádí *L. Mužíková*. Rámcovým vzdělávacím programem (RVP) se zabývají také *D. Fialová a D. Feltlová*, které studují vzdělávací oblast Člověk a zdraví z hlediska předmětů „Výchova ke zdraví“ a „Tělesná výchova“, které jsou zděraženy a chápání konceptu „zdravá škola“ a „duševní hygieny“ z pohledu studentů učitelství věnuje výzkumně pozornost *R. Kohoutek a K. Melichárková*.

Ideje zdraví a školy nejsou v dějinách školství, pedagogiky, zdravotnictví či obecně řečeno kultury ničím novým. Současné koncepce by měly na tyto historické zkušenosti navazovat, na což názorně upozorňují *F. Čapka, M. Marečková a J. Vaculík*. Zdravím se vedle historického pohledu zabývá i filozofie, jejíž výsledky je nutno integrovat do koncepcí výchovy ke zdraví. Na tuto skutečnost upozorňují studie *R. Rybáře*, který se pokouší ukázat cestu k filozofii zdraví, *I. Šolcové*, jež referuje o významné

knize H.G. Gadamera o zdraví a *M. Gluchmanové*, která ukazuje na význam učitelské etiky. Pro vývoj psychologie zdraví jako jednoho z nosných sloupů výchovy ke zdraví je důležitá precizace některých pojmů, kterými se popisuje oblast zdraví; tak se prosociálností zabývá *A. Prokopová*, osobní pohodu (well-being) studují *M. Blahutková* a *J. Dan*, na problém stigmatizace duševním onemocněním ukazují *L. Holý* a *J. Šibor* a moudrosti jako kategorii současné pozitivní psychologie, která významně obohacuje psychologii zdraví i etiku, věnuje pozornost *I. Ruisel*. Pro rozvoj zdraví ve škole jsou důležité také jednotlivé pedagogické koncepce; *J. Řehulková* v této souvislosti ukazuje na koncepci volného času v salesiánské pedagogice.

Při řešení našich problémů jsme ve spojení se zahraničními odborníky. V samostatné studii nám rakouský kolega *J. Pehofer* ukazuje stav výchovy ke zdraví ve své zemi. Vzhledem k tomu, že náš řešitelský tým je interdisciplinární, zařazujeme do této publikace i problematiku, která perspektivně rozšiřuje chápání diskursu zdraví: je to upozornění na vývoj nanotechnologie (*V. Navrátil*) a důležitost demografického myšlení při výzkumu zdraví (*M. Palát* a *O. Králík*).

Publikace ***Současný diskurs školy a zdraví*** ukazuje další etapu zkoumání „školy a zdraví“ a je textem, který navazuje na předchozí práce (School and Health 21/1, Brno 2006 a School and Health 21/2, Brno 2007 a další studie) a bude dále rozvíjen v následujících letech. V tomto svazku klademe důraz na teoretické úvahy v orientaci na diskusi a generování nových souvislostí a konceptů. V žádném případě nepředkládáme hotové předpisy, jak jednoznačně řešit složitý průnik „školy“ a „zdraví“; v současném stavu řešení našeho výzkumného projektu považujeme za stejně důležitou jak formulaci odpovědí, tak formulaci otázek.

Evžen Řehulka
řešitel výzkumného záměru
ŠKOLA A ZDRAVÍ PRO 21. STOLETÍ
MSM0021622421